

PROSEMINARIA I SEMINARIA LICENCJACKIE 2020/2021

Instytut Filologii Polskiej

prof. dr hab. Jerzy Fiećko

fiecko@amu.edu.pl

Kultura romantyzmu: długie trwanie

Seminarium mieć będzie charakter otwarty i wieloaspektowy. Otwarty w szczególności na autorskie, oryginalne projekty prac licencjackich, zgłaszanych przez studentów. Natomiast tematy proponowanych przeze mnie i realizowanych w ramach seminarium zajęć dotyczyć będą m.in. następujących kwestii:

- Trwanie romantyzmu. Ślady tej tradycji w tekstach XX-wiecznych poetów wielkich (Leśmian, Baczyński, Miłosz, Herbert, Szymborska, Różewicz) i mniej wielkich (wedle uznania i zainteresowań magistrantów).
- XX-wieczne spory o romantyzm i romantyków.
- Romantyzm w powieści XIX i XX wieku (od Kraszewskiego i Prusa do Konwickiego i Odojewskiego).
- Od wspólnoty do samotności. Romantyczne projekty egzystencji (na kanwie twórczości pisarzy wybitnych i drugorzędnych).
- Wiara i niewiara – duchowe peregrynacje romantyków w XIX i XX wieku.
- Nihilizm i katastrofizm: w centrum czy na peryferiach romantyzmu?
- Doświadczenie historii, opisywanie historii: idee historiozoficzne i modele udziału pisarzy w życiu zbiorowym.
- Inny i obcy, przyjaciel i wróg. Portrety Rosjan, Niemców, Żydów i innych w tekstach XIX i XX-wiecznych.
- Epoki dawne według romantyków (obrazy Grecji, Rzymu, średniowiecza)
- O co im chodziło? Spory światopoglądowe romantyków wielkich i mniejszych.
- Romantyczna literatura zesańcza. Pamiętniki, listy, poematy.
- Próby monografii tekstów z epoki romantyzmu.
- „Prywatne” teksty romantyków, w tym sztuka epistolografii.

Oczywiście jest to propozycja ramowa, możliwe będą kompilacje tematów z różnych, zasygnalizowanych powyżej obszarów. Życzliwie będą witane – co raz jeszcze podkreślam – indywidualne propozycje ze strony seminarzystów, poszukujących własnych, oryginalnych pomysłów na prace licencjackie.

prof. UAM dr hab. Agnieszka Gajewska

agajew@amu.edu.pl

Feminizm, studia nad mniejszościami i ekologia

Zapraszam na seminarium licencjackie, w ramach którego przedyskutujemy zagadnienia dotyczące krytyki feministycznej, studiów gejowsko-lesbijskich oraz *queer*. Dodatkowo zajmiemy się problemami metodologicznymi, związanymi ze studiami nad mniejszościami, w tym dyskryminacją krzyżową, uwzględniającą m.in. kategorię pochodzenia etnicznego, konfesji, klasy społecznej. W wielu miejscach nasze rozważania będą się łączyły z największymi wyzwaniami współczesności, jakim są globalne ocieplenie i zanieczyszczenie środowiska. Studia nad zwierzętami, studia nad roślinami i krytyka ekologiczna pozwolą nam połączyć wiele wątków krytyki feministycznej z największymi problemami współczesności: kryzysem wspólnoty, solidarnością społeczną i nierównościami. W ramach zaproponowanych przeze mnie tematów, będą Państwo mogli poznać literaturę polską XX i XXI wieku.

dr Marcin Jauksz

jauksz@amu.edu.pl

Obecności, doświadczenia, adaptacje.

Kulturowe rejestry literatury pozytywizmu i Młodej Polski i ich współczesne uobecnienia

Walter Benjamin miał dwadzieścia jeden lat, gdy w 1913 roku pisał w szkicu *Doświadczenie* o konieczności odrzucenia zniechęcenia narzucanego młodym przez starsze pokolenie i potrzebie samodzielnego odkrywania tego, co pozornie tylko dawno już odkryte. Dwadzieścia lat wcześniej Kazimierz Przerwa-Tetmajer w swoim wierszu pisał o przekleństwie współczesności, które na takie poczucie znużenia skazywało młodych wychowanych w racjonalnej epoce. A jeszcze dwie dekady wcześniej Wiktor Gomułcki w swoich utworach ujmował doświadczenie spacerowania w ramy nowoczesnej epistemologii, pozwalając zupełnie inaczej zabarwić przeżycia uwiecznione w utworach mimetycznych doby pozytywistycznej. Te napięcia i sprzeczności to warstwy palimpsestu, który spróbujemy wspólnie odczytać.

W ramach seminarium przyjrzymy się napięciom i przemianom polskiej literatury drugiej połowy XIX i początków XX wieku w kontekście innych sztuk a także szeregu estetycznych rewolucji dokonujących się w obrębie kultury europejskiej i podejmiemy

próbę analizy konkretnych artystycznych przypadków mierzenia się z doświadczeniem nowoczesności. Wykorzystując współczesne i z ówczesności wyrastające metodologie zainteresujemy się pisarzami i dziełami, które odpowiadały na impulsy ówczesnych cywilizacyjnych przemian. W napięciu między tym, co niesamowite, i tym, co codzienne, odnajdziemy źródła, które pozwalały literaturze oswajać coraz to bardziej dynamiczną rzeczywistość, gdzie „wszystko, co stałe, rozplywa się w powietrzu”. Zobaczymy wreszcie, jak w tym tyglu ukształtowały się nowoczesne formy literatury popularnej – romansu, fantastyki czy literatury przygodowej – i jak przekłada się to na strategie adaptacyjne utworów z tego czasu (literackie, filmowe, komiksowe, teatralne...) w kolejnych stuleciach oraz na odczytywalność śladów dziewiętnastowiecznej wrażliwości w chwili obecnej.

Wśród zagadnień poruszanych w ramach seminarium i powstających w jego ramach prac realizowane będą między innymi takie wątki badań:

- przemiany pisarstwa realistycznego od Kraszewskiego przez Orzeszkową i Prusa po Przybyszewskiego i Witkiewicza wobec arcydzieł literatury drugiej połowy wieku XIX (Dickens, Flaubert, Verne, Dostojewski, Conrad, Zweig, Proust, Woolf i inni);
 - utylitaryzm w literaturze a „sztuka dla sztuki” jako bieguny poetyckich zaangażowań (w odniesieniu do twórczości romantyków, parnasistów i symbolistów oraz nowych prądów w obrębie sztuki);
 - wpływ profesjonalizujących się u kresy XIX w. nauk humanistycznych – głównie socjologii i psychologii – na literaturę ówczesną (ze szczególnym zwróceniem uwagi na fabuły o dojrzwaniu i emancypacji, w tym na sytuację polskich pisarek, poetek w ostatnich dekadach XIX i na progu XX wieku);
 - wykształcanie się nowych sfer kulturowych w obrębie społeczeństwa i ich wpływ na rozwój koncepcji rozbicia literatury na artystyczną i popularną;
 - intertekstualne nawiązania do literatury XIX wieku i rozmaite adaptacje ówczesnych utworów w kulturze wieków XX i XXI (punktem wyjścia do refleksji będą *Fortepian Jane Campion*, *Wielkie nadzieje* Alfonso Cuarona, komiksy Allana Moore’a oraz *Grand Budapest Hotel* Wesa Andersona).
-

prof. dr hab. Marta Karasińska

martakar@amu.edu.pl

Teatr współczesny

Problematyka seminarium dotyczy szerokiego spektrum tematów związanych z teatrem, performansem i dramaturgią współczesną, wśród których wymienić można m. in. takie zagadnienia jak:

1. Współczesny teatr dramatyczny
 2. Dramaturgia lat ostatnich
 3. Teatr i dramat dla dzieci
 4. Teatr lalek
 5. Teatr amatorski
 6. Teatr alternatywny
 7. Teatr w przestrzeni mediów cyfrowych
 8. Antropologia widowisk
 9. Teatralizacja życia społecznego
-

dr Sylwia Karolak

skarolak@amu.edu.pl

Proza polska XX i XXI wieku

Swym zakresem seminarium obejmować będzie prozę polską powstałą w XX i na początku XXI wieku: od dwudziestolecia międzywojennego (1918-1939), przez lata wojny i okupacji (1939-1944), okres Polski Ludowej (1945-1989) aż do współczesności (1990 do chwili obecnej). Na zajęciach czytać będziemy nowele, opowiadania, powieści, pamiętniki; literaturę faktu oraz prozę fikcyjną. Analiza tekstu literackiego wsparta zostanie lekturą opracowań, monografii, a także artykułów, recenzji publikowanych na łamach czasopism.

Zajmować nas będzie m.in. powieść psychologiczna, proza obrachunków inteligenckich, mały realizm, nurt chłopski, narracje wojenne, proza obozowa, świadectwa Zagłady.

Przedmiot naszego zainteresowania stanowią będą zagadnienia związane tak z problematyką poszczególnych utworów, jak i konstrukcją świata przedstawionego, bohatera, narratora, czasu i przestrzeni dzieła literackiego.

Mówić będziemy o utworach takich wielkich prozaików polskich, jak: Zofia Nałkowska, Witold Gombrowicz, Bruno Schulz, Tadeusz Borowski, Leopold Buczkowski, Bogdan Wojdowski, Paweł Huelle, Wilhelm Dichter, Stefan Żeromski, Andrzej Strug, Maria Dąbrowska, Tadeusz Nowak, Maria Kuncewiczowa, Wiesław Myśliwski, Adolf Rudnicki, Jerzy Andrzejewski, Kazimierz Brandys, Gustaw Herling-Grudziński, Jarosław Iwaszkiewicz, Tadeusz Konwicki, Henryk Grynberg, Hanna Krall, Marek Bieńczyk, Izabela Filipiak, Andrzej Stasiuk, Magdalena Tulli, Olga Tokarczuk i wielu, wielu innych.

Tematy prac (zaproponowane przez prowadzącego oraz pomysły Uczestników seminarium) ustalone zostaną podczas spotkań.

dr hab. Rafał Kochanowicz, prof. UAM

rko@amu.edu.pl

Seminarium licencjackie

Seminarium będzie związane z zagadnieniami kultury i literatury popularnej, fantastyką, rzeczywistością „cyfrową” i szeroko rozumianą edukacją polonistyczną.

Przewidywana problematyka (do wyboru):

1. Fantastyka – teksty kultury

Dla przykładu:

- światotwórstwo – literackie i filmowe wizje Kosmosu oraz światów konkurencyjnych/alternatywnych
- „Od Gilgamesza do Wiedźmina” (przemiany gatunkowe literatury fantastycznej)
- twórczość pisarzy znanych i mniej znanych (Howard, Tolkien, Lem, Zajdel, Żwikiewicz, Ziemkiewicz, Oramus, Parowski, Sapkowski, Dukaj, Białołęcka, Brzezińska i inni)
- fantastyczne reaktualizacje i reinterpretacje archetypów, mitów, toposów, motywów etc. (renarracje)

2. W „cyfrowym świecie”

Dla przykładu:

- gra jako fenomen i tworzywo tekstów kultury (homo ludens)
- gra komputerowa jako przedmiot badań (ujęcie metodologiczne)
- „cyfrowe opowieści” (motywy, stereotypy literackie, „gra” z tradycją, tło muzyczne, grafika i sztuka etc.)

- remiks, kultura uczestnictwa
- przejawy twórczej aktywności w cyberprzestrzeni (od szkicu do „machinimy”; portale, fora, blogi etc.)
- Internet jako narzędzie nauczyciela – polonisty (e-dydaktyka)

3. Literatura dla dzieci i młodzieży „wczoraj i dziś”

Dla przykładu:

- wpływ przemian cywilizacyjnych na literaturę dla dzieci i młodzieży (koniec świata baśni(?), wizerunek bohatera i antybohatera, problematyka aksjologiczna)
- horrory, kryminały, powieści detektywistyczne dla młodzieży
- fantastyka dla najmłodszych

4. Kultura popularna „nieobecna” w szkole

Dla przykładu:

- kultura „popularna” czy „koniunkturalna” (ujęcie metodologiczne)
- „Idol” i „Fan” (świadectwa i style odbioru, moda, fanziny, cosplay, przyczyny popularności danych zjawisk etc.)
- perswazyjna funkcja tekstów kultury popularnej
- wpływ czasopism, programów telewizyjnych i rzeczywistości "cyfrowej" na rozwój uczniów (wzorcy i antywzorcy)

Własne propozycje studentów (odnoszące się do powyższych obszarów problemowych) są – rzecz jasna – mile widziane.

prof. UAM dr hab. Joanna Maleszyńska

jwmalesz@amu.edu.pl

**„Ani tu Zachód, ani Wschód - / Coś tak, jak gdybyś stanął w drzwiach...”
(Jerzy Liebert). Polska i polskość jako temat wierszy i piosenek**

Tytuł główny seminarium tylko pozornie jest jednoznaczny czy jednostronny; w istocie dotyczy jednego z najbardziej istotnych problemów polskiej kultury.

Zawieszenie naszego kraju między dwoma ośrodkami wpływów cywilizacyjnych, mające miejsce praktycznie od początków państwowości, zaowocowało pewną stałą ideą, formułą myślową, specyficznym toposem – „bycia wobec” bardziej niż „bycia w ogóle”. Ta polska specjalność, historyczno-społeczny problem, kulturowa zawilgość – przynależności do

kultury Wschodu lub Zachodu, podległości różnym wpływom – znalazła swój wyraz w myśli filozoficznej, politycznej, społecznej i historycznej. Jak tę refleksję wyrażali i wciąż wyrażają poeci i tekściarze? Za pomocą jakiego języka i jakich środków? To właśnie będziemy rozważać na seminaryjnych spotkaniach; a także:

- relacje Polska - Europa oraz Polska – świat;
 - kwestie kompleksów i syndromów – „lepszości” i „gorszości” Polski, i sposobu ich reprezentowania w liryce;
 - formy pojmowania suwerenności i podległości politycznej i kulturowej kraju;
 - ujęcia patetyczne i satyryczne tematu;
 - i oczywiście: sposoby pisania o powyższych problemach w szeroko pojętym rodzaju lirycznym (z uwzględnieniem literatury popularnej), przy użyciu narzędzi z zakresu poetyki opisowej i historycznej.
-

prof. dr hab. Anna Piotrowicz

ape@amu.edu.pl

**Językoznawcze seminarium licencjackie
z zakresu współczesnej polszczyzny, kultury języka i komunikacji językowej**

Główne kręgi tematyczne:

- najnowsze słownictwo polskie w wybranych polach tematycznych (np. kosmetologia, życie towarzyskie, kulinaria, moda, turystyka);
- nowe związki frazeologiczne w języku młodego pokolenia użytkowników Internetu;
- komunikacja językowa w różnych grupach środowiskowych aktywnych na portalach internetowych;
- wyrazy modne w polszczyźnie ostatnich lat;
- stereotypy językowe;
- obrazy kobiet i mężczyzn kreowane w blogach;
- język mieszkańców Poznania w przestrzeni internetowej;
- odzwierciedlenie zjawisk charakterystycznych dla najnowszej polszczyzny w języku współczesnej prozy polskiej.

Możliwe jest także podjęcie innego problemu badawczego, związanego z indywidualnymi zainteresowaniami seminarzystów.

Język w tekście, język w mowie i działaniu

Seminarium poświęcone będzie zagadnieniom dotyczącym zaburzeń mowy i języka oraz psycholingwistyki. W ofercie znajduje się również problematyka usytuowana w obszarze badań pogranicznych, analizujących związki językoznawstwa z literaturą, a także różnorodnych zjawisk językowych występujących we współczesnej polszczyźnie.

Przygotowywane przez studentów prace będą miały charakter materiałowo-interpretacyjny, poparty konkretną wiedzą teoretyczną. W wypadku prac z zakresu logopedii i psycholingwistyki będą to przede wszystkim studia przypadków, uwzględniające poszczególne etapy diagnozy i terapii określonych zaburzeń mowy na przykładzie konkretnych pacjentów. Natomiast w pracach językoznawczych analizie zostaną poddane zróżnicowane teksty literackie (poezja, proza, literatura faktu, pamiętniki), a także gatunki mowy występujące we współczesnych mass mediach oraz reklamie. W badaniach będzie wykorzystywana metodologia strukturalna i kognitywna, z jednoczesnym uwzględnieniem perspektywy pragmatolingwistycznej i tekstologicznej.

Proponuję m.in. następujące zagadnienia:

- logopedia – zaburzenia mowy i języka: diagnoza i terapia dyslalii, afazji u dzieci i dorosłych, zaburzeń rozwojowych o podłożu neurologicznym (autyzm, zespół Aspergera, dysleksja);
 - psycholingwistyka – biologiczne podstawy zachowań językowych człowieka (język a mózg); kognitywne podstawy rozwoju języka (języka a myślenie); kulturowe uwarunkowanie pojęć (różnice w kategoryzacjach świata, uniwersalizm i relatywizm pojęciowy);
 - semantyka tekstu literackiego (kategorie semantyczne, leksyka, frazeologia, metaforyka, konotacje tekstowe pojęć, językowy obraz świata, konceptualizacje poetyckie);
 - język w reklamie, Internecie oraz tekstach prasowych (kształt językowo-stylistyczny, szablonowość i oryginalność, kompozycja, tematyka, stereotypy językowe);
 - język w tekstach politycznych (charakterystyczna retoryka, bezpośrednio i pośrednio wykładniki perswazji, techniki propagandowe i manipulacyjne);
 - badanie leksyki różnych odmian współczesnej polszczyzny.
-

prof. UAM dr hab. Joanna Smól

jsmol@amu.edu.pl

Seminarium licencjackie

Współczesne media absorbują nas coraz bardziej. Obecnie – często z konieczności – więcej czasu spędzamy przed laptopem. Kontaktujemy się ze znajomymi za pośrednictwem social mediów, oglądamy filmiki ulubionych youtuberów, czekamy na kolejne serie formatów medialnych, przeglądamy strony interesujących nas gazet, a także śledzimy bieżące wydarzenia na portalach internetowych. To media dostarczają nam informacji, rozrywki oraz porad. Choć wszelkie manipulacje, trolling, fake newsy, mowa nienawiści czy clickbaity wielu z nas irytują, to analiza naukowa wszystkich tych zjawisk jest niewątpliwie fascynująca. Tych z Państwa, którzy chcieliby poświęcić swą licencjacką współczesnym przekazom medialnym (prasowym, radiowym, telewizyjnym lub internetowym), zapraszam do udziału w moim seminarium. Jej tematyka może mieścić się w obrębie zróżnicowania gatunkowego, tematycznego oraz funkcjonalnego współczesnych mediów, lecz także dotyczyć różnych zjawisk z zakresu komunikacji językowej. Ponadto mile widziane są osoby, które chciałyby się podjąć analizy komunikatów reklamowych, marketingowych bądź PR-owych. Zależy mi na tym, by temat pracy wynikał z Państwa zainteresowań.

prof. UAM dr hab. Marcin Telicki

telicki@amu.edu.pl

Nowoczesne literackie obrazy wychodzenia z kryzysu

„Kryzys” od wielu lat jest jednym ze słów charakteryzujących kulturę. Opisywane nim zjawisko dotyka zarówno sfery politycznej i gospodarczo-ekonomicznej, jak i społecznej, psychologicznej czy duchowej. Literatura i inne dziedziny sztuki biorą udział w dyskusji o kryzysowym stanie, w jakim znajduje się człowiek współczesny. Diagnozy sztuki dotyczą zarówno jednostek, wspólnot, jak i całych społeczeństw – dlatego mówią o kryzysach wewnętrznych, indywidualnych, ale i zbiorowych. Seminarium ma jednak cel węższy niż diagnoza całego kryzysowego procesu (przyczyny powstania, przebieg, skutki). Chciałbym przyjrzeć się wyłącznie mechanizmom – mentalnym, afektywnym i socjologicznym – które prowadzą do poradzenia sobie z kryzysem. Przy tej okazji będzie można omówić tak różne zjawiska, jak trudne doświadczenia budujące tożsamość, rola relacji osobowych, przemiany samej literatury i jej wpływu na społeczeństwo czy współzależność materialnych i

niematerialnych wymiarów kultury. Przykładami będą nam mogły posłużyć dzieła wybitne, kanoniczne, ale i ujęcia popularne, nieco inaczej oddające obraz radzenia sobie z kryzysami.

Zapraszam do włączenia się w dyskusję ukazującą kryzys jako rodzaj przełomu (uwieńczonego pozytywnym bądź negatywnym zakończeniem) – przede wszystkim zaś do analizy i interpretacji wartościowych dzieł, które oddają emocje, ujawniają różnicę sposobów myślenia o rzeczywistości i prowadzą do powstania (czasem nieoczywistych) refleksji.
